

เทศน์เช้า วันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๓

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เมื่อวานนี้เขาถามปัญหา เขาถือศีล ๘ แล้วเขามาอยู่ที่นี้ เวลาเขาไปตักอาหาร เขาไปกระทบกระเทือนกับผู้ชาย ศีลเขาขาดไหม เราตอบเขาบอกว่ามันเป็นความบกพร่องของหัวหน้า ในเมื่อหัวหน้าเป็นผู้ดูแล แต่เมื่อหัวหน้าเป็นผู้ดูแลอยู่...

เวลาเราอยู่กับครูบาอาจารย์เห็นใหม่ หลวงปู่มั่น หลวงปู่เสาร์ ครูบาอาจารย์ท่านอยู่ในป่าในเขา พวกภคฤหัสถ์จะน้อย มีแต่พระด้วยกัน แต่เวลามาอยู่กับหลวงตาโยมมีมากขึ้นมา โยมก็ต้องการทำบุญของเขา ท่านบอกว่าท่านเป็นหัวหน้า ท่านต้องรับผิดชอบ

รับผิดชอบ หมายถึงว่า พระก็ต้องได้ของพระ หมายถึงพระนี่คือผู้ที่เสียสละทางฆราวาสมาแล้ว บวชเป็นพระมา มีเป้าหมายคืออยากจะสิ้นสุดแห่งทุกข์ เขาก็ต้องมีเวลาของเขา ต้องมีโอกาสปฏิบัติของเขา โยมที่เขาจะมาทำบุญทำกุศล เขาก็ต้องได้บุญกุศลของเขา

ดังนั้นผู้ที่มาอยู่อาศัยวัด ก็เป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติเหมือนกัน ฉะนั้นถ้าจะให้จัดการให้เรียบร้อยไป พระก็ต้องจัดให้ต่างคนต่างมีอาหารได้ทานพร้อมกัน แต่ที่นี้เราคิดว่าของเรานี้เวลานั้นมีมากมีน้อยใช้ไหม พระของเรานี้เวลาตักอาหารใส่บาตรก็ต้องมีสติสัมปชัญญะ เพื่อรักษาบาตรของตัวเอง เพื่อเกี่ยวกับธาตุขันธ์ของตัวเอง ความเป็นไปของตัวเองว่าตัวเองมันแล้วมันจะเป็นประโยชน์แก่ร่างกายมากน้อยแค่ไหน มันจะเป็นโอกาสของการปฏิบัติมากน้อยแค่ไหนเห็นไหม พระก็ต้องดูแลรักษาของพระ

แล้วถ้าพระจัดแล้ว พระต้องจัดของโยมด้วยนี้ คือว่ามันเสียเวลาของพระไปพอสมควร ฉะนั้นเราถึงบอกให้ออกจากพระไปแล้ว ก็เป็นของผู้ที่ทรงศีล ผู้ที่มาทำบุญกุศลได้ทานอาหารกัน ฉะนั้นความเป็นไปที่ว่ากระทบกระเทือนกันบ้าง อะไรบ้าง มันเป็นการรับผิดชอบของ.. ต้องบอกว่าเป็นความบกพร่องของหัวหน้า หัวหน้าเป็นผู้ดูแล หัวหน้าต้องเป็นผู้จัดการให้เรียบร้อยไปให้ได้

แต่นี้มันจัดการให้เรียบร้อยไม่ได้เพราะอะไร เพราะคนมันมาก เวลาคนมันมากขึ้นมาเห็นใหม่ อย่างวันนักขัตฤกษ์เห็นใหม่ นี่วันสงกรานต์ วันนี้ประเพณีวัฒนธรรมคนเรานี่ถ้าจิตใจอ่อนแอ ต้องอาศัยประเพณีวัฒนธรรมเป็นที่อาศัย เวลาความคิดของเราเห็นใหม่ ความคิดไม่ใช่จิต เวลาความคิดเกิดขึ้นมานี้ แสดงอาการของจิต จิตได้แสดงออกมาผ่านจากความคิด ถ้ามีความคิดจิตมันอยู่ที่ไหน เราจะรู้ได้ว่าเรามีความคิด เรามีความทุกข์ความยาก เพราะเรามีความคิดเห็นใหม่ จิตมันถึงแสดงตัวออกมา

นี่เหมือนกัน คนเราถ้าอ่อนแอขึ้นมา มันจะทรงตัวด้วยตนเอง ด้วยการเสียดสด้วยการทำบุญกุศล ด้วยการทำความดีของตัวเอง มันก็ทำได้ยากเพราะตัวเองคิดด้วยตัวเองไม่ได้ ก็อาศัยประเพณีวัฒนธรรม

ในเมื่อมีประเพณีวัฒนธรรมเห็นใหม่ ประเพณีวัฒนธรรมก็บอกว่า วันสำคัญทางศาสนา ให้ประชาชนได้ทำบุญกุศล เพราะทำบุญกุศลเห็นใหม่ กฎหมายบังคับได้ บังคับคนเพื่อไม่ให้ทำความผิดตามกฎหมาย แต่ศีลธรรมจริยธรรมนี้ให้มันมีความละเอียด ความเกรงกลัวกับใจ ถ้าใจมีความละเอียดขึ้นมา ความผิดต่างๆ ที่ทำขึ้นมามันจะน้อยลงเห็นใหม่

ศีลธรรมจริยธรรมนี้มันมีผล มีคุณค่ายิ่งกว่ากฎหมาย แต่มันไม่ได้เขียนเป็นกฎหมายตัวว่าจะต้องทำอะไร ถึงจะเป็นว่าผิดกฎหมายหรือไม่ผิดกฎหมาย แต่กฎหมายถ้าทำครบองค์ประกอบมันคือความผิดกฎหมายไม่ใช่ใหม่ แต่ศีลธรรมจริยธรรมนี้ต้องจิตใจมีความละเอียด ละเอียดในอะไร ละเอียดในสิ่งที่มันเป็นสิ่งกุศล เป็นสิ่งที่ไม่ดึงามเห็นใหม่ เวลาจิตของเรานี้ถ้ามันมีความเกรงกลัว ความละเอียด ศีลธรรมจริยธรรม มีการฝึกฝนขึ้นมา

ดังนั้น ประเพณีวัฒนธรรม ผู้ที่อ่อนแอต้องอาศัยประเพณีวัฒนธรรมเป็นเครื่องแสดงออกในการทำความดี แต่ถ้าคนเรามีหลักมีเกณฑ์ขึ้นมา เราทำความดีทุกวัน

อย่างเช่น การกตัญญูกตเวทิตเห็นใหม่ วันนี้วันครอบครัว วันสงกรานต์ วันครอบครัวต้องดูแลพ่อแม่ของเรา แต่เราดูแลพ่อแม่กันทุกวันเลย เราดูมาทุกวันอยู่แล้ว พ่อแม่ของเราอยู่ในบ้านเรา เราดูแลรักษามาตลอด ก็สงกรานต์ทุกวันเลย มีวันสงกรานต์ทุกวันเลย เราไม่ต้องให้มันมีวันสงกรานต์ เราถึงมาดูแลพ่อแม่ของเราเห็นใหม่

เพราะเราเป็นคนดี.. เพราะเราเป็นคนดี เพราะเรามีศีลธรรมจริยธรรมพอสมควร แล้วเห็นใหม่ เราขึ้นของตัวเองได้ เราจะไม่คืนกับกระแสของสังคม คุณก็ เขาไปเที่ยว สงกรานต์เห็นใหม่ คุณ วัฒนธรรมประเพณีเขาเอาไว้อายให้พวกตะวันตก เขามาเล่น สงกรานต์ เขาก็สนุกกรีกครื้น เขามาเที่ยววัดทางประเพณี เขามาเที่ยวทางวัฒนธรรมแต่ เขาเข้าถึงทางวัฒนธรรมสิ่งนั้นได้ใหม่ แต่ของเรานี้เขาเอาไว้อาย

แต่เราไม่ได้เอาไว้อาย เพราะไม่ได้เอาผลประโยชน์ แต่เราเอาคุณงามความดีของเรา เราเข้าใจถึงคุณงามความดีของเราเห็นใหม่ เรามีวันสงกรานต์ทุกวันเลย เราจะดูแลพ่อแม่ของเราทุกวันเลย เราทำของเราทุกวันเลย และทำดีมีความเข้มแข็งขึ้นมา

เขาไปเที่ยวกัน มีความสนุกสนานกัน ทำไมเราไปจำศีล เราไปวัดไปวากันเพื่อขัด กลตาใจของเราเพื่อเหตุใด เพราะการขัดกลตาใจของเรา ขัดกลตาภิเลสขของเรา ขัดกลตา หัวใจของเรา มันเป็นความดีที่ละเอียด ละเอียดขึ้นไป

แต่ความดีเห็นใหม่ เวลาพูดถึงความดีขึ้นมา คนก็ต้องมีศักยภาพ ต้องมีอำนาจ ต้องมีแก้วแหวนเงินทอง ต้องมีศักยภาพ แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ อยู่ในป่าอยู่โคนต้นโพธิ์องค์เดียวไม่มีใครรู้เรื่องเลย ทำไมมีศักยภาพสอนเทวดา มนุษย์สาธน์ สอนได้หมดเลยเห็นใหม่

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราบอกว่าต้องมีความเจริญรุ่งเรือง วัดต้องจัดประเพณี วัฒนธรรม ต้องให้คนมีมหรสพสมโภช พอมีมหรสพสมโภชมีคนเข้ามาวุ่นวายเต็มไปหมดเลย แต่เขาก็มีความสุขว่านี่เป็นประเพณี นี่เป็นวัฒนธรรม นี่เป็นวัดที่เจริญ แต่เวลาเสร็จงานแล้วนะทุกคนนอนแผ่เลย..

แต่ครูบาอาจารย์เรานี้ มีมหรสพสมโภชขนาดไหน จะมีประเพณีวัฒนธรรมขนาดไหน แต่เวลาภาวนา ทำไมไปอยู่คนเดียวละ เวลาเราภาวนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสำเร็จอยู่ในป่า ถึงที่สุดเห็นใหม่ เนกขัมมะบารมี ถือนอกขัมมะ ถืออยู่ผู้เดียวเป็นวัตร ถึงได้รักษาใจของตัว ถ้าประพฤติกปฏิบัติขึ้นมามันจะเห็นนะ

ประเพณีวัฒนธรรมมันปฏิเสธไม่ได้ เพราะเราอยู่ในสังคมโลก โลกเป็นอย่างนี้ โลกคือสัตว์โลก โลกคือสังคม มนุษย์เป็นสัตว์สังคม เราอยู่กับโลก อยู่กับมนุษย์ มันต้องมี

สัตว์สังคม มันมีสังคมอยู่แล้วละ มนุษย์เป็นสัตว์สังคมปฏิเสธสังคมไม่ได้หรอก แต่ปฏิเสธสังคมแล้ว จิตใจเราจะมีคามเข้มแข็งขนาดไหน จิตของสังคมขนาดไหน

อย่างที่เรารู้เห็นใหม่ เวลาเขาบอกว่า เขาทำผิดพลาด อย่างนี้เป็นความผิดของหัวหน้า เป็นความผิดของผู้นำ เป็นความผิดของผู้รับผิดชอบ มันเป็นความผิดของเรา เพราะเราจัดการให้เขาไม่กระทบกระเทือนกันไม่ได้ ให้เขาแบบว่าไม่กระทบใครเลย อยู่สี่ล ๘ ต้องสะอาดบริสุทธิ์หมดเลย เราทำอย่างนั้นให้ไม่ได้ ให้ไม่ได้เพราะอะไร เพราะคนมันเยอะ พอคนมันเยอะเพราะมันเป็นสังคม

แต่นี้เราจะหลบหลีกของเราอย่างไรละ ถ้าจะหลบหลีกของเรา ถึงเวลาเราจะไม่เข้าไปกับเขาก็ได้ เวลาเขาตัดเสร็จแล้ว จนไม่มีใครแล้ว เราก็ไปตัดคนเดียวก็ได้ ไม่ต้องกระทบกระเทือนต่อใครเลย

ถ้าถึงเวลาแล้วนี้ จิตใจของเรามีความเข้มแข็ง จิตใจของเรามีจุดยืนของเราได้ อาหารของกาย อาหารของใจ เวลาอาหารของใจนะ เวลาเราชุกงค์ไปในป่าในเขาเห็นใหม่ จะมีใครใส่บาตรหรือไม่มีใครใส่บาตรยังไม่รู้เลย แล้วถ้าบิณฑบาตแล้วไม่ได้สิ่งใดเลยก็ไม่สำคัญ

แต่ถ้าเราไปห้วงปากห้วงท้องนะ เราจะทำอะไรไม่ได้เลย เพราะเราเหมือนเอกติกา เอกกุธหมายเป็นที่ตั้ง กุธหมายเขาเอาไว้บังคับคนทำผิดพลาดนะ ถ้าคนทำไม่ผิดไปทำดีกว่ากุธหมายอีก จิตใจของเราเหมือนกันเห็นใหม่ ถ้ามันกระทบกระเทือนกัน เราไม่นั่งอาหารก็ได้ เราไม่กินเลยก็ได้ หรือเรากินที่เขาตัดเสร็จแล้ว เหลือสิ่งใดเรากินสิ่งนั้นก็ได้ มันอยู่ที่เราจะหลบหลีก

ถ้าจิตใจของเรามีหลักมีเกณฑ์ เราจะหลบหลีกของเราเอง เพราะถ้าเราห้วงเห็นใหม่ อันนี้บอกจะต้องไปในสโมสรสันนิบาต จะต้องไปในที่มีมหรสพสมโภช แต่ก็ต้องไม่กระทบกระเทือนสิ่งใดเลยเห็นใหม่ เราจะเลือกอะไรละ มันอยู่ที่ผู้เลือกนะ.. อยู่ที่ผู้เลือก ถ้าผู้จิตใจมีหลักมีเกณฑ์ มันจะเลือก มันจะแยกแยะได้ว่า อันนี้ความดีระดับนี้ เขาทำบุญกุศลของเขานี้ เป็นความดีของเขา เป็นความดีของกฤษณ์เขา เขาแสวงหาคุณงามความดีของเขา

แล้วผู้ที่จำศีลอยู่ในวัด เขาต้องการความสงบสงัด มีแต่ความคิดละเอียดขึ้นมาเห็น ไหม ถึงสงบสงัดขนาดไหนแต่เขาเป็นคฤหัสถ์ เขามาจำศีลอยู่ในวัดนี้ เขาก็มีนิสัยของ ฆราวาส นิสัยของคฤหัสถ์ไง เขายังไม่ได้นิสัยของสมณะ

ถ้านิสัยสมณะเห็น ไหม สมณะอยู่ที่ไหน สมณะเป็นผู้มีความสงบสงัดในหัวใจ ถ้า มีความสงบสงัดในหัวใจเห็น ไหม พอมีความสงบสงัด เราก็ไม่ต้องกระทบกระเทือนสิ่ง ใดเลย อะไรที่กระทบกระเทือนแก่เราเห็น ไหม มันไม่เป็นสัพปายะ ไม่เป็นสิ่งที่ควร ประพฤติปฏิบัติ

แต่เวลาเราปฏิบัติขึ้นมา เราก็ต้องการความสงบสงัด เราต้องการสิ่งใดทุกๆ อย่าง แต่เวลาปัจจัยเครื่องอาศัยเราก็สะดวกสบายไปหมด มันขัดแย้งกันเห็น ไหม ความดีอย่าง หยาบ ความดีอย่างกลาง ความดีอย่างละเอียด เราจะเอาความดีอย่างใด ถ้าเราจะเอาความ ดีอย่างใดนี้ เราจะมีจุดยืนของเรา เราจะเลือกของเรา เราจะปล่อยวาง

ใช่! เพราะมนุษย์เราก็มีผิวหนัง มีเลือดเนื้อเชื้อ ใจ มีความรู้สึก มันก็มีทุกๆ อย่าง เพราะมีหยาบ มีละเอียด สังคมก็เป็นแบบนั้น ถ้าสังคมแบบนั้น เราควรจะจบสิ้นขนาด ไหน

เวลาครูอาจารย์ท่านพูด จิตใจที่สูงกว่าจะดึงจิตใจที่ต่ำกว่าขึ้นมา ถ้าจิตใจเราสูง กว่านี้ เราสามารถประคับประคองเขาขึ้นมาได้ทั้งนั้น เราจะดึงเขาขึ้นมาได้ แต่ถ้าจิตใจเรา ไม่สูงกว่าเขาเห็น ไหม เห็นคนตกน้ำ เห็นคนจมน้ำตาย โห.. มีความเมตตามากกระ โดด ตูมลงไปช่วยคนจมน้ำ ก็ตายไปด้วยกันหมดเลย คนไปช่วยก็ตาย ไอ้คนจมน้ำก็ตาย เพราะอะไร..

เพราะว่าจิตใจไม่สูงกว่า ถ้าสูงกว่านี้ เห็นคนตกน้ำ เห็นคนจมน้ำ ไหม เราจะ กระเสือกกระสนไปไหน เพราะเขาก็กลัวตายของเขา ถ้าเราละล้าละลังอยู่ เราจะช่วยเขา ไม่ได้เลย ถ้าเรามีสติเห็น ไหม เราจะไปเอาเชือก เอาสิ่งใดที่เป็นวัตถุยื่นให้เขาจับ แล้วเรา ดึงเขาขึ้นมาเห็น ไหม

แต่ขณะที่เรามีสติสัมปชัญญะจะควบคุมความรู้สึกเราได้แก่ไหน มันตื่นไง แต่ถ้า เราไม่ตื่น มีจุดยืนของเรา เขาจมน้ำ ใช่! เขาจมน้ำ เขาจะตายอยู่แล้ว แล้วเราจะช่วยเขา

อย่างไร แต่ถ้ามันเป็นเด็ก เป็นอะไรต่างๆ แต่ถ้าผู้ใหญ่ที่มีกำลังที่มากกว่า โดดลงไปอ้อมขึ้นมาได้ ได้! ถ้ามันทำได้ มันก็ทำได้

แต่ถ้าเขาตัวใหญ่กว่า เราทำไม่ได้หรอก.. เราทำไม่ได้หรอก เราลงไปเราก็ตายด้วย ถ้าเราตายด้วย เราพยายามช่วยเขาด้วยสุดความสามารถ แต่ถึงที่สุดถ้าเราช่วยเขาไม่ได้ มันก็เวรกรรมของสัตว์นั้นะ แต่ถ้าเราโดดลงไปก็ตายทั้งคู่

ถ้าตายเห็นใหม่ เวลาครูบาอาจารย์เขาปฏิบัติขึ้นมา ถ้ายังไม่พ้นกิเลสยังไม่อยากตาย นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเรายังปฏิบัติอยู่ เรายังต้องการชีวิตนี้อยู่เพื่อปฏิบัติ แต่ถ้ามันถึงที่สุดแล้วนะตายได้

คูลี ในพระไตรปิฎกเห็นใหม่ ภิกษุไปฉันทของบ้านนายช่างทอง เขาเป็นช่างเจียรระไน นิมนต์ไปฉันททุกวันเลย เวลาไปฉันทพอไปทุกวันเห็นใหม่ วันนั้นกษัตริย์เขาเอาแก้วเจียรระไนมาให้ เขากำลังจะทำอาหาร มือมันเปื้อนเลือดเนื้อสัตว์เห็นใหม่ เขาจับเนื้อสัตว์อยู่ มือมันเปื้อนเลือดก็จับแก้วนั้น รับประทานแล้ววางไว้ แล้วกลับมาทำอาหารต่อ

นกกระเรียนมันมาเห็นเลือดเปื้อนอยู่บนแก้วเมื่อนั้น คิดว่าเป็นเนื้อใจ มันก็กินไปเลย มันกินไปเลย เพราะมันเป็นเนื้อใจใหม่ พอนายช่างเจียรระไนเขาทำอาหารเสร็จถวายพระ พอกลับมาหาแก้วไม่เจอ ไม่เจอนี้มันเป็นของกษัตริย์ ถ้าของกษัตริย์นี้ไม่อย่างนั้นเราต้องตาย กษัตริย์ต้องประหารแน่นอน

แล้วมันมีอยู่สองคน มีพระภิกษุองค์นั้น กับอาจารย์ของเขา กับตัวเอง ไปปรึกษาภรรยาณะ “มีพระกับเราสองคนเท่านั้น แก้วนี้เอามาแล้ว แล้ววางไว้นี้ แล้วมันหายไป ก็มีพระกับเราเท่านั้น ต้องมีคนลักไปแน่นอน”

ภรรยาไม่เชื่อ .. ภรรยาบอก “เป็นไปได้! อาจารย์ของเราเป็นพระโพธิสัตว์ที่เราเชื่อ เราลงใจ เราเคารพศรัทธา ท่านจะมาหยิบฉวยนะ มันเป็นไปได้.. สิ่งนี้เป็นไปไม่ได้”

แต่สามีบอกว่า “มันจะเป็นไปได้หรือเป็นไปได้ก็แล้วแต่..”

นี่คือหัวใจที่มันแตกต่างกันเห็นไหม มันเกี่ยวกับชีวิตไง เราต้องตาย จะต้องเอา
แก้วนี้คืนมาให้ได้ เพราะกลัวตาย ถ้าไม่อย่างนั้นถูกประหารชีวิต

ก็ไปถามพระว่า “เห็นแก้วนั้นไหม”

ท่านบอก “ไม่เห็น.. ไม่เห็น..” อย่างไม่เห็น

“ไม่เห็นได้อย่างไร ในเมื่อมี ๒ คน”

สุดท้ายด้วยความกลัวตายเห็นไหม เอาเชือกรัดคอเลย รัดคอตั้ง “บอกหรือไม่บอก
.. แก้วอยู่ไหน?” จนอาเจียนเป็นโลหิตนะ เพราะมันโดนรัดคอ เลือดมันกระเด็นมา นก
กระเรียนนั้นเห็นเลือดก็มากินเลือดอีก ด้วยความโมโหช่วงนั้นก็เตะนกกกระเรียนตายเลย
ไปเล่นกระเรียนไป

พระเห็นก็เลยถาม “นกกกระเรียนตายหรือยัง.. ตายหรือยัง” ถามนายช่าง

นายช่างบอกว่า “มันตายแล้ว”

พอตายแล้วบอก “หยุด!เราจะบอกแล้ว เพราะนกกกระเรียนกินไป”

ท่านก็นั่งคู้ ท่านเห็น แต่ถ้าพูดกับคนที่ไม่มีสติสัมปชัญญะ เขาจะไปฆ่ามันตัว
นั้น เสียสละชีวิตเพื่อรักษาชีวิตของสัตว์ตัวนั้น ทั้งๆ ที่ก็เห็นอยู่ว่านกมันกินไปนะ แต่ไม่
บอกว่ามันกินไป ทั้งๆ ที่เขาเอาเชือกรัดคอตาย ก็ยอมตายเพื่อรักษาชีวิตเขา

แล้วภรรยา ก็บอกว่าไม่เชื่อว่าพระนั้นเอาไป แต่ผู้ที่กลัวตายโดยที่ไม่มีสติปัญญา
ไม่ได้คิดอะไรเลย จะเอาแต่เอามาให้ได้เห็นไหม สุดท้ายแล้วนะ เวลาพวกนี้ตายหมด
พระได้ไปถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า “ท่านเป็นอย่างนั้นเอง”

พระองค์นั้นเป็นพระอรหันต์ตายแล้วก็ไปนิพพาน ภรรยาเป็นผู้มีบุญกุศลตายแล้ว
ก็ไปสวรรค์ นายช่างนั้นเป็นผู้ที่มีบาปอกุศล เป็นผู้มึนใจต่ำช้า ตายแล้วก็ลงนรกอเวจี ใน
เหตุการณ์ๆ หนึ่ง คนอยู่ในเหตุการณ์หนึ่งเวลาตายไปแล้ว ไปต่างคนต่างละที่

พระอรหันต์องค์นั้นเห็นแก่ชีวิตของสัตว์ แม้แต่ชีวิตสัตว์ก็ทำไม่ได้ เวลาสิ้นชีวิต
แล้วเพราะท่านเป็นพระอรหันต์อยู่แล้ว ท่านนิพพานอยู่แล้ว ท่านไปนิพพานของท่าน แต่
คนที่วินิจฉัย คือนายช่างนั้น ตกนรกอเวจี แต่ภรรยาเป็นผู้ที่เตือนอยู่ตลอดเวลา ไปสวรรค์

นี่มันบ่งบอกถึงวุฒิภาวะของจิตต่างๆ มันแตกต่างกัน มันหลากหลาย ในสัตว์สังคัม เราอยู่ในสังคัม ไซ้! เราอยู่ในสังคัม แต่สังคัมเป็นอย่างไร ถ้ามีวุฒิภาวะเราจะแก้ไขของเรา เพื่อประโยชน์กับเรานะ

เราเกิดมาเห็นไหม มันผ่านพ้นไปแล้ว สงกรานต์ผ่านพ้นไปแล้ว เวลาสงกรานต์เห็นไหม คนไปสงกรานต์ โห..เป็นคนดี โอ้โฮ.. กลับบ้านไปดูแลพ่อคุณแลแม่ โอ้เราคุณแลทั้งปีเลย เราเป็นคนไม่ดีหรือ เราต้องไปตี้นเต้นกับสงกรานต์ใหม่

สงกรานต์นั้นไม่ต้องตี้นเต้นกับเขาเลย มันเป็นประเพณีวัฒนธรรม เราอยู่กับสังคัมเขา ถ้าเขามีการรื่นเริง ถ้าเราจะรื่นเริงกับเขา เราก็รื่นเริง ถ้าไม่รื่นเริงกับเขา เราก็รักษาใจของเรา แต่เราทำคุณงามความดีมากกว่านั้น เพราะนี่เป็นประเพณี มันเป็นประเพณีวัฒนธรรม ไม่ใช่ตัวจริง

ตัวจริงคือความรู้สึกรู้ใจของเรา ตัวจริงคือใจของเรา ใจเรานี้มีคุณงามความดีอยู่แล้ว ดีกว่าประเพณีวัฒนธรรมนั้นอีก ถ้าเราดีกับประเพณีวัฒนธรรมนั้น แล้วความดีที่ดีขึ้นไปกว่านี้ละ เห็นไหมถ้าเราทำความดีตลอด ถามตัวเองว่าตายแล้วไปไหน ชีวิตนี้มาจากไหน แล้วจะทำอย่างไรต่อไป นี่ความดีกว่านี้ยังมีอีกนะ

แม้แต่ชีวิตนี้ที่เกิดมา เกิดมาเพราะเหตุใด เกิดมามีอะไรพามาเกิด เกิดมาแล้วนี้ เรามีทุกข์มียากขนาดไหนในชีวิตนี้ แล้วชีวิตนี้ถ้าสิ้นสุดประพฤติปฏิบัติแล้ว ถ้ามันไม่ถึงที่สุด มันตายแล้วมันไปไหน เรารู้ตัวเองหมด นี้ สันทิภูฐิโก ปัจจัตตัง เรารู้หมด เราทำดี เราก็รู้ว่าเราทำดี ทำความผิดพลาดเราก็รู้ว่าเราทำความผิดพลาด ทำความชั่วเราก็รู้ว่าเราทำความชั่ว

แต่ความดีของเรานี้ ความดีแค่ไหน เพราะความดียังไม่ดีกว่าธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกดีแค่ไหนเห็นไหม ถึงที่สุดความดีขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ทั้งทั้งความดีและความชั่ว โอ้ความดีของเราถอดไว้เลยนะ โอ้โฮ.. มันทำอะไรแล้วจะเอาสายสะพายนะ จะมีความดีมาก แล้วต้องโฆษณาถึงความดีของเรานะ

แต่ถ้าความดีของพระพุทธเจ้าเนะ ความดีเห็นใหม่ พอเขาบอกว่าเราไม่ดี.. ทุกข์แล้ว! นี่ทำความดีตลอดเวลาเลย แต่พอเขาดีหน่อยเดียว โส.. ทำความดีมาขนาดนี้ โส.. ทุกข์น่าดู ทำความดีก็ทุกข์ เพราะเขาดีที่ไม่ดี

แต่ถ้าความดีพ้นทั้งความดีและชั่ว ทำดีแล้วความดีของเราก็คือความดี ความชั่วของเรา เราไม่ทำ แล้วเขาจะดีได้อย่างไร มันโลกธรรม ๘ มันเป็นธรรมชาติเก่าแก่ คนโง่ มากหรือคนฉลาดมาก ครูบาอาจารย์ท่านสอนบ่อย เวลาโลกธรรม กระแสมันเกิดขึ้นมานะ กระแสของคนโง่นะ เวลาเกิดขึ้นมานะเรารับรู้เฉยๆ แต่เราไม่ไปตื่นตื่นกับเขา

แต่ถ้ากระแสของคนดีสิ หลวงตาท่านสอนประจำ ผู้ที่มีปัญญาพูดคนเดียวก็ต้องฟังนะ แต่ถ้าคนโง่พูดเป็นแสนๆ คน อย่าไปฟังมัน เพราะเรารู้ว่าเขาพูดมาจากอะไร เขาไม่ได้พูดมาจากสมองของเขาหรอก เขาพูดเหมือนกับหุ่นยนต์ พูดตามๆ กันมา มันไม่มีคุณค่าอะไรเลย

แต่ถ้าคนดีพูดคนหนึ่งนะ มันสะเทือนใจเรานะ เพราะพูดถึงซึ่งถึงความผิคนะมัน ผิดจริงๆ นะ เขาเห็นจริงๆ เขาผิดจริงๆ แล้วเราก็กวักใจจริงๆ เห็นใหม่ สิ่งนี้มันเป็นประโยชน์กับเรา ถ้ามันเป็นกระแส คนโง่ดีคนเดียวไหน เราก็จะไม่เชื่อฟังเขาไป เราจะไม่ตามเขาไป แต่ถ้าคนดี คนที่มีปัญญาดีเตือนเรา เราจะต้องฟัง ฟังแล้วเราเอาสิ่งนี้มาแก้ไขเรา ถ้าแก้ไขมันจะเป็นประโยชน์เห็นใหม่ แล้วโลกคนดีมากหรือคนโง่มาก

เราจะบอกว่าเราต้องมีจุดยืนของเราด้วย ไม่ใช่ใครพูดอย่างไรก็เชื่อเขาไปหมด นี่ กระแสมันเกิดขึ้นมานี่ คนโง่พูด เราจะเชื่อเขาได้อย่างไร ถ้าเราเชื่อเขาเราก็เป็นเหยื่อเหมือนกันนะ ถ้าเราไม่เชื่อเขา เรามีจุดยืนอย่างไรถึงไม่เชื่อเขาละ

ถ้าไม่เชื่อเขาเราก็ต้องศึกษาสิ นั่งสมาธิภาวนาสิ มันจะรู้ขึ้นมาเอง มันเห็นขึ้นมาเอง ร้อนก็รู้ว่าร้อน หนาวก็รู้ว่าหนาว เรามีความร่วมเย็นในใจ เราบอกเขาร้อนๆ เราย้อนเกือบตาย ก็บอกโส..นี่เย็นนะ คนที่มีความสงบ เราย้อนเกือบตาย เขาจะบอก โอ้โส..คนนี่ใจเย็นนะ คนนี้คนดีนะ โอ้คำพูดของเขากับใจของเรามันคนละเรื่อง

แต่ถ้าเราปฏิบัติไป ร้อนเราก็รู้ว่าร้อน เย็นเราก็รู้ว่าเย็น ผิดก็รู้ว่าผิด ถูกก็รู้ว่าถูกเห็นใหม่ นี่ปัจเจกตั้ง สันติภูฏิกโก มันพิสูจน์ได้ มันพิสูจน์กับใจของเราเนะ มันพิสูจน์กับความ เป็นไปของเรา นี่เป็นความจริงของเราขึ้นมา

เวลามันผ่านไปเร็วแล้ว เวลาเราตื่นตื่นกับเขา เวลากาลเวลายังไม่ถึงที่เห็นใหม่
อนาคตเห็นใหม่ สิ่งที่จะเกิดขึ้นมา เราก็ตื่นตื่นไปกับเขา เราผ่านไปกาลเวลาก็ผ่านไป
แล้ว เราก็ยังเป็นเราอยู่อย่างนี้

ถ้าจิตของเรา เรารักษาศีลของเราเห็นใหม่ กาลเวลามันจะผ่านไปเร็วแล้ว เราก็เป็นเรา
แต่เรามีความรู้จริงขึ้นมา สันติภูมิ โลก จิตได้สัมผัส จิตมันรู้ จิตมีจุดยืนของเราเห็นใหม่
จุดยืนของเรา เรามองสังคม เห็นสังคม แล้วเราจะยืนในจุดของเรา เพื่อประโยชน์กับเรา
นะ เอวัง